

Voorwoord van de redactie

Luc van den Briele verwerkte het verhaal van een in de zeventiende eeuw verbrande Vlaamse heks tot een hedendaags gedicht. De archiefdocumenten over Catheline Lorteau zijn terug te vinden in het Rijksarchief van Brugge, in het archief van de Kasselrij Ieper (1400-1795). Het vonnis dateert van 27/2/1644.

Van de hand van Luc van den Briele kennen we ook nog twee toneelspelen over heksenvervolging: "De heks van Mechelen" en "Heksen". Het eerstgenoemde is gebaseerd op de zaak van Katelijne Janssens, die in 1642 in Mechelen tot de brandstapel werd veroordeeld. Het tweede is een gedramatiseerd overzicht van de heksenvervolging vanaf het Adam en Evaverhaal tot de brandstapels van de zeventiende eeuw.

Catheline Lorteau

*Zeventien meter onder de vele stenen
van de plaats die men Markt noemt
ligt een van de zestienhonderd
met slijm en bloed gekleurde stenen
die de voeten droegen van de Catheline
die zonder ja te zeggen toch knikkend
het hoofd boog bij het knappen van pezen
en kraken van botten in armen en benen.
Nu beukt en bonkt haar stem tegen
de torens en de gevels van de stad.
Ze roept de namen van mannen en vrouwen
die met veel gekrijs en leugembrede gebaren*

*kwamen klagen over door ziekten en dood
gegrepen kinderen, over in onverklaarbaar
plotse hagelbuien vliegende geraamten
of door hun knieën zakkende koeien.*

*En ze spuwt haar vloek, haar met vuur gevoede woede
naar de Bertecorn van Hever en naar al de nazaten van hij
die zich jonkheer en heer van Meerbeke heeft genoemd.*

*Haar keel herdenkt de smaak
en kleur van zongerijpte bessen.
In haar met rook gesloten ogen
ziet ze een ander en veel warmer,
een met de wilde geur van onkruid
en wortelhaar gevoede vuur,
waarin haar jager zijn zoveelste
gevangen haas aan het braden is.*

*De jager grinnikt bij het herinneren
van de laatste morgen dat het dier
tussen dauw en zon en vlak voor de strop
naar zijn onzichtbaar einde keek.
Zijn ogen vinden haar ogen en hun blikken
worden een met mos begroeide brug.
Ze klakt haar naar haas verlangende tong
en lacht het trillen van zijn lippen weg.*

*Als de vorige keren zal hij bij het bijten in de gebraden haas
zeggen dat haar met fladdervlinders en met kirren gevulde tuin
van veertig of meer jaren er meer dan drie van twintig waard is.*

*En hij zal haar honderd en misschien
wel duizend zotte namen geven.*

*Flodderbol of rammelmoer
en hihahazepoot of lilalekkernoot
zal hij zeggen met pas ontloken woorden
die naar een weeral nieuwe lente ruiken
en die een heerlijk lachen worden
vóór het heffen van haar hemd.*

*Hun weg tussen hemel en hel
is nog niet gevuld met de roep
van bang opkijkende kwartels
en van hun nest verjaagde merels.*

*Hun onderhuidse weiden
staan nog vol boterbloemen
en boven het zomergras wachten
duizend hazig lange oren.*

*Het vuur warmt zijn driften en opent haar verlangen
naar de beet van wat ze zijn roodgebekte duvel noemt.
Want niet elke leegte wordt met een hazenrug gevuld.*

*Het rookgordijn wordt dik en verjaagt
haar herinnering aan de jager.*

*De greep van zijn vingers verdampt
in het gejoel van gretig loekend volk.
Ze kijkt op en ziet naast de in zwart
en rood geklede heren ook de beul
die haar ontkleedde en haar nu lege tuin
met vingerdikke stokken heeft bewerkt.*

*Ende aldaer ghejusticiert te wordenen
metten viere soo datter de doot naer volght,
heeft ze de in rood en zwart geklede ogen
midden het geloei van winterwinden
horen zeggen. En ze heeft het niet begrepen.
Is ook niet nodig, zegt haar bijna dode jager
van op het met zijn bloed doordrenkte rad
waar hij op het pikken van de raven wacht.*

*Een engel droogt haar tranen en likt het zweet
dat tussen kin en navel druipt. Hij grijpt haar hand
en leidt haar naar een met laatste pijn beklede tunnel.*

*In haar eeuwenlange slaap
wordt ze slechts af en toe wakker
en zweven haar dode ogen
met kraaikrassende vleugels over de stad.*

*Haar roepen tegen de al meer dan driehonderd jaar
dove oren wordt maar zelden gehoord door wie terloops
of misschien elke dag over de grijze stenen loopt van de plaats
die men Markt noemt en waar men zaterdagse eierkoeken koopt.*

De van hekserij beschuldigde Catheline Lorteau werd in februari 1644 te leper op de brandstapel gezet, na een met marteling onderbouwd proces onder leiding van jonkheer Albert Cornelis van Hevers, heer van Meerbeke.

Bibliografie

DUPONT-BOUCHAT, (M.-S.). *La sorcellerie dans les Pays-Bas sous l'Ancien Regime: aspects juridiques, institutionnels et sociaux*. Heule, UGA, 1987, 237p.

MONTBALLYU, (J.). *Van hekserij beschuldigd. Heksenprocessen in Vlaanderen tijdens de 16de en 17de eeuw*. Heule, UGA, 1996, 128p.

VANHEMELRYCK, (F.). *Het gevecht met de duivel. Heksen in Vlaanderen*. Leuven, Davidsfonds, 2000, 338p.

WYNANTS, (M.) en AERTS, (E.). *Heksen in de Zuidelijke Nederlanden*. Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1989, 124p.